

Ministrstvo RS za kulturo
Maistrova ulica 10
1000 Ljubljana

Ljubljana, 1. junij 2025

ZADEVA: Pripombe Koordinacije novinarskih sindikatov RTV Slovenija in Sindikata novinarjev Slovenije ter novinarskih aktivov na predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija (ZRTVS-1C)

V Koordinaciji novinarskih sindikatov RTV Slovenija in Sindikatu novinarjev Slovenije ter novinarskih aktivih podajamo pripombe na predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija (2025-3340-0013; v nadaljevanju: ZRTVS-1C), ki ga je ministrstvo za kulturo 19. 05. 2025 dalo v javno obravnavo.

I. Splošne ugotovitve

Najprej izpostavljamo, da pri pripravi predloga nismo sodelovali, čeprav vseskozi, tudi javno, opozarjamo na probleme zakonodajnega okvirja za delovanje osrednje medijske institucije, javne radiotelevizije. Resolucija o normativni dejavnosti, ki jo je državni zbor »zaradi priprave in sprejemanja kakovostnih predpisov« sprejel leta 2009, poslovnik vlade pa se je v skladu z njeno vsebino spremenil leto pozneje, sicer predvideva zgodnje vključevanje javnosti pri pripravi predpisov. Hkrati na tem mestu tudi poudarjamo, da je čas, ki je na voljo za javno obravnavo predloga, manj kot 30 dni.

Predlog, ki ga je v javno obravnavo dalo ministrstvo, smo v sindikatih in aktivih proučili. Predlog naslavlja zgolj posamezna vprašanja zakonodajnega okvirja za delovanje osrednje medijske in kulturne institucije v državi, in to je hkrati že drugi popravek zakona v razmeroma kratkem času, medtem ko (še naprej) umanjka celovit premislek o delovanju, vlogi in razvoju RTV Slovenija.

Opozarjamo, da se s pričujočimi popravki glede upravljanja in nadzora javni zavod vrača v čas pred uveljavitvijo zadnje novele zakona o RTVS, določba, s katero bi se uzakonilo pomembno redno usklajevanje RTV-prispevka pa je zapisana tako, da pušča dvom v ta sicer pomemben institut (redno in avtomatsko usklajevanje). Hkrati predlagane spremembe glede financiranja iz državnega proračuna kažejo, da država (še naprej) ni pripravljena zagotavljati zadostnega financiranja javne službe, ki jo opravlja RTV Slovenija.

Pri spremembi glede upravljanja in nadzora (soglasje Finančnega odbora pri sprejemu programsko-produkcijskega načrta RTVS) pa opozarjamo, da je takšna ureditev v nasprotju z 2. členom ZRTVS-1. Primerno financiranje namreč ne bi smelo pomeniti, da se vsebina

programa prilagaja višini sredstev, ki jih je ustanovitelj pripravljen zagotoviti, ampak obratno.

Da je tako, državam članicam nalaga tudi Evropski akt o svobodi medijev (EMFA)¹. Ta v 3. točki 5. člena državam članicam nalaga, »da zagotovijo, da postopki financiranja za ponudnike javnih medijskih storitev temeljijo na vnaprej določenih preglednih in objektivnih merilih. S temi postopki financiranja se zagotovi, da imajo ponudniki javnih medijskih storitev ustrezna, vzdržna in predvidljiva finančna sredstva, ki ustrezajo izpolnjevanju in zmogljivosti za razvoj v okviru njihovih nalog javne službe. Ta finančna sredstva so tolikšna, da je zagotovljena uredniška neodvisnost ponudnikov javnih medijskih storitev«.

II. Dodatni predlogi novinarskih sindikatov

V tem delu se dotikamo področij, v katera obravnavani predlog ne posega. Najprej predlagamo, da se v zakon zapiše, da je RTV Slovenija kot izvajalka javne službe del sistema javnega sektorja in javne kritične infrastrukture (to zadnje se po potrebi uredi v predpisih s področja kritične infrastrukture in informacijske varnosti).

Hkrati predlagamo, da se obstoječi 30. člen ZRTVS-1 dopolni tako, da bo ustanovitelj iz državnega proračuna zagotavljal sredstva za spremembe pri stroških dela javnih uslužbencev na radioteleviziji. Tudi ob zadnji plačni reformi v javnem sektorju smo v novinarskih sindikatih – kot tudi vse od sklenjenega stavkovnega sporazuma iz leta 2018 – opozarjali, naj se vlada oz. ustanovitelj RTV Slovenija drži dogovorov s sindikati in zagotovi sredstva za višje stroške dela v javnem zavodu, ki izvirajo iz teh sklenjenih dogovorov, a se doslej ni zgodilo nič. Zato predlagamo, da se v zakon o RTVS zapiše, da se ti financirajo iz državnega proračuna, v kolikor jih višina, zbrana z RTV-prispevkom, ne pokrije.

Javni uslužbenci, ki delajo na RTV Slovenija, so ključni pri opravljanju njene javne službe, zato je vlada dolžna zagotoviti sredstva za razliko pri stroških dela, ki izhaja iz dogovorov, ki jih sama sklepa s sindikati. Pri tem (znova) poudarjamo, da je finančna avtonomija RTV Slovenija, povezana s financiranjem javne službe iz prispevka in drugih virov, z zakonom povsem jasno omejena in se nanaša na avtonomijo razporejanja danih virov, ne pa tudi na njihovo morebitno povečanje v skladu s potrebami uzakonjene programske ponudbe. To je v polni pristojnosti vlade oziroma državnega zbora. Za odločanje o višini virov sredstev je torej pristojna vlada, ne RTV Slovenija, ki je avtonomna le v okviru danih virov iz prispevka.

Nadalje, izhajajoč iz drugega odstavka 2. točke 5. člena Evropskega akta o svobodi medijev, ki ga je treba smiselno brati pri vseh imenovanjih v organe v javnih medijih, predlagamo, da se določbi, ki se nanašata na imenovanja zunanjih članov Sveta RTV Slovenija (17.b člen ZRTVS-1) in Finančnega odbora (3. točka 26. člena ZRTVS-1) dopolnita, da bo postopek izbire

¹ UREDBA (EU) 2024/1083 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 11. aprila 2024 o vzpostavitvi skupnega okvira za medijske storitve na notranjem trgu in spremembi Direktive 2010/13/EU (evropski akt o svobodi medijev).

transparenten in javen. Medtem ko so predstavniki zaposlenih v zavodu v te organe neposredno voljeni, so postopki izbire ostalih kandidatov prepuščeni posameznim institucijam/organizacijam, pri čemer te tudi neenako o njih javno poročajo, ker k temu niso zavezane. Spremembo predlagamo, ker menimo, da obstoječa ureditev predstavlja tveganje z vidika neodvisnosti.

Hkrati predlagamo spremembo v 3. členu (aktualnega) ZRTVS-1, in sicer njegovo 7. alinejo, ki vsebinsko in terminološko ni več ustrezna, saj ne opredeljuje ključnih vsebin oz. storitev, ki jih RTV Slovenija že izvaja. S spremembo alineje bi se odpravilo takšno neustrezno opredelitev.

V 3. členu ZRTVS-1 se v prvem sedma alineja spremeni tako, da se glasi:

»- teleteksta, spletnega portala in aplikacij;«.

In še, hkrati predlagamo novo, osmo alinejo, in sicer, da se RTV Slovenija omogoči možnost oddajanja t. i. tematskih programov, kar je skladno s sodobnimi medijskimi trendi. Alineja vključuje pogoj, ki oddajanje tematskih programov veže na finančne zmožnosti, kar predstavlja varovalko, da ti programi niso obvezni, so pa možni (ponujanje tematskih programov sicer lahko omogoča dodatne prihodke in možnost samostojnega pokrivanja delovanja stroškov oddajanja).

Za sedmo alinejo se tako doda osma alineja, ki se glasi:

»- tematskih radijskih in/ali televizijskih in/ali spletnih programov (v skladu s finančnimi zmožnostmi).«.

III. Ugotovitve po posameznih členih

V nadaljevanju podajamo pripombe na predloge sprememb posameznih členov ZRTVS-1C.

- 1. člen (aktualni 13. člen ZRTVS-1):

Medtem ko pozdravljamo, da se javna služba, ki jo opravlja radiotelevizija, širi, v tem primeru na glasbeno produkcijo in založniško dejavnost, predlagamo, da se člen dopolni tako, kot izhaja iz obrazložitve predlagatelja k predlogu zakona, da bo jasno navedeno, kaj glasbena produkcija obsega:

Glasbena produkcija vključuje Simfonični orkester, Big band RTV Slovenija ter Otroški in mladinski pevski zbor in založniški oddelek.

- 4. člen (aktualni 16. člen ZRTVS-1), 5. (aktualni 22. člen ZRTVS-1) in 6. člen (aktualni 27. člen ZRTVS-1):

Zgoraj naštete člene obravnavamo skupaj, saj so povezani s spremembo pristojnosti Finančnega odbora. Ta od organa, ki zdaj daje predhodno mnenje k finančnim dokumentom, s predlagano spremembo postaja eden (naj)pomembnejših organov, ki daje soglasje k osrednjim dokumentom (usmeritvam) javnega zavoda, tudi ključnemu programskemu, tj. Programsko-produkcijskem načrtu RTVS (v nadaljevanju: PPN). Hkrati predlog tudi ne spreminja sestave Finančnega odbora (ta ima 5 članov, od katerih po enega imenuje ministrstvo za finance, ministrstvo za kulturo, združenje nadzornikov, zveza računovodstev in Svet delavcev RTVS), pri čemer bi bilo pa našem mnenju njegovo sestavo treba spremeniti v smeri več predstavnikov zaposlenih.

Sprememba pristojnosti odbora, ki s tem pridobiva ključna programska pooblastila (s čimer se odpira vrata političnim vplivom), gre tako v smeri vrnitve v stanje pred zadnjo dopolnitvijo ZRTVS iz leta 2022, za katero se je zdelo, da velja širok (javni konsenz), da se tja ne želimo več vrniti. Svetu RTV Slovenija se hkrati odvzema možnost nadzora poslovanja RTVS, in po novem zgolj nadzira izvajanje PPN.

Nenavadno je tudi, da v spremembi 22. člena navedeno soglasje Finančnega odbora k PPN, finančnemu in kadrovskemu načrtu (šele nato v sprejem Svetu RTV), v 27. členu, v katerem so taksativno našteti vsi dokumenti, h katerim daje Finančni odbor soglasje, programsko-produkcijski načrt ni naveden.

Tudi sprememba 4. točke aktualnega 27. člena (oz. 6. člena) gre v smeri večjih pristojnosti Finančnega odbora, v skladu s to spremembo (dodano je, da o svojih odločitvah poroča svetu po potrebi) ta torej sam odloči, kdaj oz. ali sploh bo poročal svetu o svojih ugotovitvah in kdaj ne. Menimo, da mora Finančni odbor o svojih ugotovitvah poročati Svetu RTV, kot to velja zdaj.

Pri spremembi pooblastil Finančnega odbora je predlagatelj sprememb ZRTVS-1 spregledal 2. člen ZRTVS-1, ki je temeljno vodilo delovanja javnega zavoda posebnega kulturnega in nacionalnega pomena. 2. člen ZRTVS-1 namreč določa, da ustanovitelj javnega zavoda dolžen zagotoviti institucionalno avtonomijo in uredniško neodvisnost RTV Slovenija in zagotoviti primerno financiranje za izvajanje javne službe.

To državam članicam nalaga tudi EMFA, ki v prvi točki 5. člena državam članicam nalaga, da zagotovijo, »da so ponudniki javnih medijskih storitev uredniško in funkcionalno neodvisni ter svojemu občinstvu nepristransko zagotavljajo raznovrstne informacije in mnenja v skladu s svojo nalogo javne službe, kakor je opredeljena na nacionalni ravni v skladu s Protokolom št. 29«.

Zagotavljanje primerne financiranja za izvajanje javne službe pomeni, da je PPN ključni dokument, na podlagi katerega se zagotavlja institucionalna in uredniška avtonomija. Bistvena je vsebina programa, ki ga državljanom zagotavlja ustanoviteljica javnega zavoda. Vsebinska programa oz. vsebina PPN, ki je neposredno povezana z uredniško in institucionalno avtonomijo, je ključni dokument delovanja javnega zavoda in ta mora biti v

izključni pristojnosti Sveta RTVS. Z drugačno dikcijo in s soglasjem, ki ga Finančni odbor poda na PPN, pa se dikcija 2. člena ZRTVS-1 spremeni v načelo »kolikor denarja, toliko muzike«.

Menimo, da se vsi zavedamo, da RTVS ne more delovati tako, da bo pri sprejemanju PPN ključni Finančni odbor, saj se soglasje ne more razumeti drugače kot dejanski sprejem PPN s strani Finančnega odbora. V kolikor bo predlagatelj vztrajal pri soglasju pri sprejemu PPN, se mora zavedati, da je takšna ureditev v nasprotju z 2. členom ZRTVS-1. Termin »primerno financiranje« pomeni, da ustanovitelj zagotovi sredstva za izvajanje PPN, ki ga pripravijo za to usposobljeni javni uslužbenci in v okviru svojih pristojnosti. Primerno financiranje ne gre v obratni smeri, da se vsebina programa prilagaja višini sredstev, ki jih je ustanovitelj pripravljen zagotoviti za izvajanje javne službe.

- **7. člen (aktualni 30. člen):**

Sprememba člena se nanaša zgolj na določitev oz. opredelitev višine sredstev, ki se jih iz državnega proračuna nameni za del narodnostnih programov. Toda predlagana višina, kot vseskozi opozarjajo v javnem zavodu, ni zadostna za izvajanje teh programov.

Sicer pa ob poudarjamo, da predlagane spremembe zakona o RTVS v ničemer ne prinašajo nobenega jasnega in novega premisleka o tem, kaj je javna služba, ki naj jo opravlja radiotelevizija, prav tako ni premisleka o morebitnem zmanjševanju njenih tržnih dejavnosti (le »pol javna radiotelevizija«) in kaj se financira iz državnega proračuna. To državam članicam nalaga 5. člen Akta o svobodi medijev (EMFA), in sicer morajo te zagotoviti, »da postopki financiranja za ponudnike javnih medijskih storitev temeljijo na vnaprej določenih preglednih in objektivnih merilih. S temi postopki financiranja se zagotovi, da imajo ponudniki javnih medijskih storitev ustrezna, vzdržna in predvidljiva finančna sredstva, ki ustrezajo izpolnjevanju in zmogljivosti za razvoj v okviru njihovih nalog javne službe. Ta finančna sredstva so tolikšna, da je zagotovljena uredniška neodvisnost ponudnikov javnih medijskih storitev«.

Vsekakor bi bilo treba na novo premisliti določbo, ki opredeljuje financiranje iz državnega proračuna tako, da bo (tudi) to zagotavljalo stalni razvoj javne radiotelevizije in njeno zavezanost javnemu. Hkrati predlagamo spremembo aktualne 3. alineje druge točke v smeri, naj bo predlagateljica posameznih projektov (tudi) RTV Slovenija, in ne pristojna ministrstva:

posamezni projekti kulturnega, znanstvenega in splošno izobraževalnega pomena ter posamezni projekti digitalizacije tehnološke opreme in arhivov, ki jih predlaga RTV Slovenija in so v skladu s sprejetim PPN in finančnim načrtom RTVS, v delih, ki se ne financirajo iz prispevka.

- **8. člen (aktualni 32. člen):**

Pozdravljamo predvideno sistemsko usklajevanje RTV-prispevka z inflacijo, toda opozarjamo, da ta člen tega nujno ne prinaša; govori namreč o tem, da se prispevek uskladi z višino letne inflacije po Sursu, toda hkrati v istem členu piše, da višino usklajenega prispevka določi vlada s sklepom in ga objavi v Uradnem listu.

Zato predlagamo spremembo njegove zadnje povedi (namesto v predlogu zakonu predlagane: *Višino usklajenega prispevka določi vlada s sklepom in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije*) v:

Sklep o usklajeni višini prispevka objavi vlada v Uradnem listu Republike Slovenije.

Koordinacija novinarskih sindikatov RTV Slovenija
Sindikat novinarjev Slovenije
Aktiv novinarjev Informativnega programa TV Slovenija
Aktiv novinarjev Televizije Koper
Aktiv novinarjev Radia Maribor